

การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Development of Teachers' Classroom Action Research Skills through Action Research at Ban Lao School, Under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2

ดาร์ณี ปะสังติโย¹ คิริ ถีอาสนา² และ เกียรติศักดิ์ ไพวรรณ³

Darane Pasangtiyo,¹ Siri Thee-Arsana² and Kriangsak Praiwan³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน **ประการที่สอง** เพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติในการทำวิจัยในชั้นเรียน **ประการที่สาม** เพื่อศึกษาคุณภาพงานวิจัยของครูโรงเรียนบ้านเหล่า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมี 12 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 11 คนเป็นกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและช่วยตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินงานวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 3 คน และวิทยากร จำนวน 1 คน เครื่องมือวิจัยที่ผ่านการหาคุณภาพเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบก่อน-หลังการอบรม แบบวัดเจตคติ แบบประเมินงานวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ระยะที่ 2 พัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ระยะที่ 3 ประเมินงานวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนตามกรอบการศึกษาน้อย ผลของการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น สามารถสรุปประเด็นเรียงลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและกำหนดวัตถุประสงค์ มีความมั่นใจในการนำไปปฏิบัติจริงได้ สามารถกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและสร้างเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ให้สอดคล้องกับปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ปรับปรุงเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนได้ จากการวัดเจตคติของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยหลังการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินงานวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 11 คนพบว่าโดยรวมงานวิจัยของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

¹ นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ วท.ด. (พืชไร่นา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 2 ตุลาคม 2553 วันลงพิมพ์ 16 พฤศจิกายน 2553

ABSTRACT

The objectives of the research were to conduct a contextual study of classroom action research, to develop teachers' knowledge, skills and attitude in classroom action research, and to evaluate the classroom action research outcomes of the teachers at Ban Lao School, Payakhaphumpisai District, Under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 12 research participants (1 researcher and 11 target-group research participants) and 7 expert informants (3 for constructing instruments, 3 for assessing instruments, and 1 guest speaker or trainer.) The research instruments included the following: a questionnaire, an interview form, an observation form, a pre- and post-test, an attitude test, and a research-assessment form. The statistics used were mean, percentage and standard deviation. This study was conducted in three phases: a contextual study of classroom action research, development of teachers' knowledge and skills in classroom action research, and quality assessment of the teachers' action research works.

Findings indicated that prior to this study, the teachers of this school had minimal knowledge regarding the five steps of classroom action research. After the development, however, the target group gained more knowledge and skills of classroom action research. These teachers had increased knowledge and understanding in this type of research: they were able to summarize major elements and prioritize the problems as well as establishing objectives; they gained more self-confidence and ability in actual practice: identifying problems & possible solutions, making relevant assessment tools, collecting & analyzing data, improving research efficiency, and writing action research reports. Results of the attitude assessment revealed that the mean value of the teachers' attitude was found at the highest level; and the quality assessment of the participants' action research outcomes also revealed a high level of their research quality.

Keywords:Teacher Development in Classroom Action Research

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 5 มาตรา 80 (3) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุขการศึกษาและวัฒนธรรมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 แนวทางจัดการศึกษามาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ

การศึกษาการวิจัยเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบอย่างเป็นระบบแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาคนสำคัญคือ สตีเฟน คอเรีย (สตีเฟน มุลคัม และ อรทัย มุลคัม, 2544 : 267-276 ; อ้างอิงมาจาก Corey, 1853 : 349-354) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom action research) คือ งานวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งครูเป็นผู้ดำเนินการโดยตรงในชั้นเรียนของตนโดยไม่ต้องรอให้นักวิจัยทางการศึกษาเป็นผู้มาดำเนินการให้ครูเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์และดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลงานวิจัยเพื่อตอบข้อสงสัยในกรณีนั้น ๆ โดยตรงและผลจากคำตอบจะนำไปสู่การพัฒนา เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการศึกษา

คุณค่าของครู ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในชั้นเรียนอย่างแท้จริง โดยครูจะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนหรือการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือ และเป็นระบบเพื่อแสวงหาคำตอบเท่านั้นแต่ยังเป็นการคิดค้นพัฒนาที่เน้นการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ หรือ บริบทของชั้นเรียน (ประวีต เอรารวรรณ์, 2545 : 3) การวิจัยมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก เพราะการวิจัยเป็นเครื่องมือในการค้นหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีระบบระเบียบเชื่อถือได้ และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการ นักการศึกษา ครู หรือผู้บริหารในโรงเรียน มุ่งหวังจะใช้เป็นยุทธวิธีในการพัฒนาศาสตร์ของวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็ง ทำให้ครูประจำ การทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมีความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ร่องวณิช, 2548 : 9) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานครูผู้สอนจำเป็นจะต้องใช้กระบวนการวิจัยในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การวัดและประเมินผลเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเชื่อมั่นว่าการวิจัยจะเป็นตัวจักรสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการจัดการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกับแนวทางพัฒนาการศึกษาทั่วโลกโดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาระบบ การเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตต่อไป (กรมวิชาการ, 2545 : 18-19) เนื่องจากงานของครูเป็นงานที่ละเอียด ลึกซึ้ง ใช้เวลามากปริมาณงานที่รับผิดชอบมาก ลักษณะงานวิจัยที่ครูใช้และมีความเหมาะสมนั้นควรสอดคล้องกับภาระงานของครูไม่ใช่งานที่แยกจากการจัดการเรียนรู้ที่ครูต้องปฏิบัติเป็นปกติวิสัยใช้เวลาไม่มากและสอดคล้องกลมกลืนกับงานสอนปกติซึ่งลักษณะงานวิจัยดังกล่าวเรียกว่า “การวิจัยแบบง่าย” การวิจัยแบบง่าย คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมีระบบเชื่อถือได้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามปกติของครูและเขียนรายงานสั้น ๆ มีความสมบูรณ์ในตัวเอง (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 4)

โรงเรียนบ้านเหล่าผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) รอบแรก เมื่อวันที่ 3-7 มีนาคม 2548 ผลการประเมินตามมาตรฐานด้านครู พบว่า ครูรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษาและเป้าหมายของหลักสูตรและครูรู้และเข้าใจมาตรฐานของผู้เรียนตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยครูสามารถจัดการศึกษาที่สมดุล 4 อย่าง คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา หัตถศึกษา และมาตรฐานการเรียนรู้ และในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนในแต่กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ครูขาดการทำวิจัยในชั้นเรียนครูควรพัฒนาตนเองโดยหาโอกาสศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงานเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนใหม่และเทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน สรุปผลการประเมินมีคุณภาพระดับพอใช้

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูวิชาการโรงเรียนบ้านเหล่าจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนขึ้นเพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถแก้ปัญหาด้านการสอนของครูอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนบ้านเหล่าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนบ้านเหล่าให้มีความรู้ความสามารถและเจตคติในการทำวิจัยในชั้นเรียน
3. เพื่อศึกษาคุณภาพงานวิจัยของครูโรงเรียนบ้านเหล่าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนบ้านเหล่า อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 12 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
 - 1.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยจำนวน 11 คนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นละ 1 คน รวม 11 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและช่วยตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 คน วิทยากร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 3 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนบ้านเหล่าด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ระยะที่ 2 พัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ระยะที่ 3 ประเมินงานวิจัยในชั้นเรียน

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือหลายประเภทเพื่อการตรวจสอบแบบหลายมิติ (Triangulation) และให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียน
3. แบบทดสอบก่อนหลังอบรม (Pretest-Posttest)
4. แบบฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียน
5. แบบสังเกต
6. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียน
7. แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
8. แบบประเมินงานวิจัยในชั้นเรียน
9. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญประเมินงานวิจัยในชั้นเรียน

การสร้างเครื่องมือวิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. ศึกษาเอกสาร หลักการ วิธีการสร้างเครื่องมือ และกำหนดขอบข่ายและสร้างเครื่องมือ
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ครอบคลุม และให้ข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ครอบคลุม และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

6. จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละระยะของการวิจัยตรวจสอบแบบหลายมิติ (Triangulation) เพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การจัดกระทำข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมาย ตรวจสอบแบบหลายมิติ (Triangulation) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้ง 11 คน โดยภาพรวมครูมีความสนใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความต้องการจะพัฒนาตนเองด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน แต่คิดว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยุ่งยากไม่เข้าใจวิธีการในการแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการเรียนการสอนไม่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนให้สำเร็จด้วยตนเองได้ ด้านความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการ ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อยในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมและการสรุปผลและเขียน

รายงานการวิจัย การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน ไม่สามารถชี้ชัดว่าปัญหาที่จะนำมาทำวิจัยในชั้นเรียนควรเป็นปัญหาในลักษณะใด ไม่มีความมั่นใจในการวางแผนกำหนดรูปแบบหรือวิธีการแก้ไขปัญหามาให้เหมาะสมกับลักษณะและสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแม้จะเคยผ่านการอบรมในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนมาบ้าง แต่ครูส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี วิธีการ กระบวนการ สื่อ นวัตกรรม เครื่องมือ ลักษณะของข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สถิติเพื่อการวิจัยการเขียนรายงานและองค์ประกอบของการรายงานวิจัย ส่วนผลการวัดเจตคติ พบว่า ครูมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน

2. ผลพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนและเจตคติ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ในวันที่ 28-29 มกราคม 2553 เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน ตามกระบวนการของกรมวิชาการ 5 ขั้นตอน ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการวิจัย เข้าใจในหลักการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น กล่าวคือครูมีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 44.85 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความมั่นใจมีความรู้ความเข้าใจสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการเรียนการสอนเข้าใจกระบวนการในการทำวิจัยในชั้นเรียนทุกขั้นตอนการทำวิจัย สามารถกำหนดประเด็นปัญหาที่จะทำการวิจัย การกำหนดวิธีการ การออกแบบการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาในชั้นเรียน สามารถออกแบบนวัตกรรมและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ถูกต้องก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัยที่ถูกต้อง สามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยและการเขียนสรุปผลการเขียนรายงานการวิจัยได้ผลจากการวัดเจตคติกลุ่มเป้าหมายทั้ง 11 คน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 51.59 เมื่อพิจารณาทีละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏผลดังนี้ 1) การวิจัยในชั้นเรียนช่วยแก้ปัญหาความบกพร่องทางการเรียนของนักเรียน 2) การวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูเข้าใจกระบวนการพัฒนาตนเอง 3) การวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูต้องปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอซึ่งทั้ง 3 ด้าน พบว่า ครูมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินงานวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 11 คน พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 พิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) วัดอุปสงค์การวิจัยครอบคลุมปัญหาและตอบคำถามการวิจัยได้อยู่ในระดับมาก 2) ให้นิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญชัดเจนเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ชื่อเรื่องมีความแจ่มชัดรัดกุมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลงานวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นรายบุคคล พบว่า มีผลการประเมินคุณภาพในระดับมากที่สุด จำนวน 2 เรื่องคือ การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้และเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้อาวุธวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเจริญเติบโตและวัฏจักรของสัตว์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนโปรแกรมและงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพในระดับมาก จำนวน 9 เรื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

สภาพปัจจุบันปัญหาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านเหล่า ก่อนการพัฒนาครูเป้าหมายมีระดับความรู้ความเข้าใจด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ สุวัฒน์ สิงห์แก้ว (2550 : 111-117) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่งตัวแสง พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิคการทำวิจัย ขาดทักษะ แรงจูงใจ ขาดงบประมาณ ตลอดจนการเขียนรายงานการวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิจัยมีความต้องการจะพัฒนาตนเองด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน แต่ครูไม่เข้าใจเนื้อหากระบวนการและขั้นตอนถูกต้องชัดเจนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการเรียนการสอนได้ ครูไม่มีความมั่นใจในการวางแผนกำหนดรูปแบบหรือวิธีการในการทำวิจัยในชั้นเรียนคิดว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยุ่งยากไม่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนให้สำเร็จด้วยตนเองได้ และครูบางคนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนสอดคล้องกับ สมคิด บุญคำมี (2551 : 163-164) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านแดงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การ

ศึกษาดูงานและการนิเทศภายในพบว่าก่อนการพัฒนาครูส่วนใหญ่ผ่านการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนมาแล้วแต่ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ครูขาดความมั่นใจในความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน อีกทั้งยังขาดความเชื่อมั่นด้วยคิดว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยาก ต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า เก็บข้อมูลนาน ใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูลและ สันหัด อันทราศรี (2551 : 134 - 136) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยใน ชั้นเรียนของโรงเรียนโคกกลางสมเด็จ อำเภอสุมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าสภาพปัจจุบันผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้ง 5 ขั้นตอน ตามกรอบการศึกษาบ่อย ไม่เข้าใจขั้นตอนการทำวิจัย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียน การเขียนเค้าโครง สร้างเครื่องมือ หรือนวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลไม่ได้ และไม่สามารถเขียนรายงานผลการวิจัยได้ไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ขาดการคิดค้นสื่อ และนวัตกรรมที่แปลกใหม่มาใช้ในการเรียนรู้

ผลการดำเนินการพัฒนาครูด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการในการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับมาก เนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีการปฏิบัติจริงทำให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้การบรรยายของวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยในชั้นเรียนอย่างแท้จริง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นฝึกปฏิบัติทุกขั้นตอนตามกระบวนการมีกิจกรรมที่หลากหลายในการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยได้ความรู้อย่างแท้จริงแสดงว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนได้เป็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับ พิมวล คันศิณี (2552 : 136 - 145) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนดงน้อยวิทยา อำเภอสหัสขันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมในทุกขั้นตอน นพพร พรหมแสง (2552 : 169 - 175) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบึงคำววิทยาคมมิตรภาพที่ 194 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง

12 คน มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียน ในระดับดีมาก และโดยภาพรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด พงษ์ชัย (2552 : 145-149) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนนันทารัตน์ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามกรอบแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนางานประจำสัปดาห์วิจัย 3 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน พบว่า 1) กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้ง 5 ขั้นตอนในระดับมาก 2) กลุ่มเป้าหมายสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ 3) กลุ่ม เป้าหมายมีความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมในระดับมาก 4) กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมในระดับมาก

ผลจากการวัดเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีกิจกรรมที่หลากหลายการบรรยายโดยวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีกิจกรรมการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นฝึกปฏิบัติทุกขั้นตอนตามกระบวนการด้านการวิจัยในชั้นเรียน กิจกรรมนำเสนอผลงาน ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการมีความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน เห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ส่งผลให้มีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งสอดคล้องกับ มยุรี บัวกลาง (2551: 136 - 139) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนกรณีโรงเรียนก้านเหลืองวิทยาคม อำเภอเวียงชัย จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยใช้หลักการของการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Mc Taggart พบว่า กลุ่มเป้าหมายจำนวน 9 คน มีเจตคติที่ดีต่อการอบรมวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก นพพร พรหมแสง (2552 : 169-175) ได้ศึกษาการพัฒนา ครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบึงคำววิทยาคมมิตรภาพ ที่ 194 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง 12 คน โดยภาพรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลจากการประเมินงานวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านเหล่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการประเมินงานวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 11 คน พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 งานวิจัยของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 คน และงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพในระดับมาก จำนวน 9 คนงานวิจัยของกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากย่อมเกิดจากความรู้ความเข้าใจและความสามารถของผู้วิจัยที่ได้รับความรู้ในระดับมาก จากการอบรมเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศักดิ์ อรรถเศรษฐัง (2551 : 121-126) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านเขื่องกิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประเมินผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านเขื่องมีผลการประเมินหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนดำเนินการโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.03 มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกข้อ มยุรี บัวกลาง (2551 : 136-139) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนกรณีโรงเรียนก้านเหลืองวิทยาคม อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยใช้หลักการของการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Mc Taggart พบว่ากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน มีผลการประเมินผลงานมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.42 อยู่ในรับมาก ภณิตา เจริญวัน (2551 : 178 - 180) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดสระทอง สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลังการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายในส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายสามารถทำงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพพิจารณาจากการประเมินคุณภาพงานวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.81

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่ากลุ่มเป้าหมายทั้ง 11 คน พบว่า ครู

มีระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อยในทุกขั้นตอน ส่วนผลการวัดเจตคติพบว่าครูมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน การพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนและเจตคติโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน เข้าใจในหลักการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น มีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 44. จากการวัดเจตคติกลุ่มเป้าหมายทั้ง 11 คน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 51.59 ครูมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินงานวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 11 คน พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 ผลงานวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นรายบุคคลพบว่ามีผลการประเมินคุณภาพในระดับมากที่สุด จำนวน 2 เรื่องคือ การพัฒนา การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ และเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการเจริญเติบโต และ วัฏจักรของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนโปรแกรมและงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพในระดับมากจำนวน 9 เรื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานทางการศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาด้านการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาให้ครูมีทักษะ
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะสนับสนุนส่งเสริม มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องให้ขวัญกำลังใจแก่ครูให้ครูมีเจตคติที่ดียิ่งขึ้นต่อการวิจัยในชั้นเรียน และเกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น
3. ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยในชั้นเรียนและกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการ และเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างแท้จริง
4. จัดหาสถานที่ เอกสาร ตำรา แหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณา และช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถิ้อาสนา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพโรวรรณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรุณาให้ข้อเสนอแนะด้วยความเมตตา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ท่านด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **การประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- นพพร พรหมแสง. (2552). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบึงคาววิทยาคมมิตรภาพที่ 194 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประวิต เอวารรณ์. (2545). **การวิจัยในชั้นเรียน**. ดอกหญ้าวิชาการ.
- พัชนี ยุรชัย. (2552). **การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนภัทรดลอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิมพล คันคิลปี. (2552). **การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนดงน้อยวิทยา อำเภอสหัสขันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภนิดา เจริญวัน. (2551). **การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดสระทอง สังกัด กองการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มยุรี บัวกลาง. (2551). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน : กรณีโรงเรียนก้านเหลืองวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ยุทธศักดิ์ อรรถเศรษฐัง. (2551). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านเชียง กิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สันหัต อันทราศรี. (2551). **การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนโคกกลางสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมคิด บุญคำมี. (2551). **การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านแดงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **การทำวิจัยแบบง่าย : บันไดสู่ครูนักวิจัย (วิจัยผ่านเดียว)**. ม.ป.ท. : สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาภาพรวม ปีงบประมาณ 2551**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2548). **รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านเหล่า ปี 2548**. กรุงเทพฯ : สมศ.
- สุวัฒน์ สิงห์แก้ว. (2550). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแกด้าวังแสง อำเภอแกด้าวังแสง จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2544). **เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.